

MEDITATIVNÍ

1. Odsouzení

Postavili jsme nádherné soudní paláce. Rozmnožili jsme Tvůj zákon - Desatero, na nepřehledné množství zákonů a předpisů. A ustanovili jsme štáb placených soudců. A my ostatní, všichni jsme neplacení soudci, jmenovaní na toto místo vlastní pýchou. Soudíme na ulici, v časopisech, domácnostech a přinejmenším alespoň v srdci. Všichni jsme soudci. Všichni jsme obžalovaní a všichni hřešíme. K čemu je tolik soudců? Což bída nevolá víc k pomoci než po odsouzení? Což není krásnější být lékařem než soudcem? Za soudcem už je kat! Co na to povíš Ty, Ježíši, Soudce souzený, Nevinnosti trestaná? Proč se nebráníš? Proč mlčíš? Mlčíš jako tehdy, když ti přivedli ženu, hříšnici na ukamenování - "Kdo z vás je bez hříchu, ať první hodí kamenem..." "Nic víc. Potom jsi se sklonil a psal. A za chvíli už nebyli soudci a nebylo kamenování. Jen veliké odpuštění.

Když se podívám na druhé, snadno najdu něco k odsouzení. Ale když se podívám na Tebe a na sebe, co jiného mi zbývá než mlčet, upustit kámen, to slovo a myšlenku odsouzení. Koho míním soudit dřív než sebe? Odcházím z tohoto zastavení zahanbený jako ti, kteří chtěli soudit, a vděčný za to velké slovo milosrdenství: "Jdi, nehřeš víc!"

Odpusť mi, Pane, a odpusťte mi i vy, bratři, že jsem hledal třísku ve vašem oku a zapomněl na trám ve své.

2. Přijetí kříže

K čemu se vztahují Tvé ruce - chvějící se ruce? Ke kříži! V ráji dvě ruce, celkem ještě šťastné, sáhly po zakázaném ovoci a utrhly neštěstí, bolest a smrt. I já, a milióny jiných - vztahují své srdce, oči, ruce po zakázaném ovoci, po požitku a vnucují si přitom myšlenku, že

nebudou zklamáni. Budou! Ó, šťastné zklamání, potřebné pro mou spásu.

Nejsnáze se lidé pobijí pro požitek. Požitek rozděljuje, oběť spojuje. Trochu váhám a ruce se mi chvějí, když je mám s Tvými obrátit k povinnosti a oběti. Bojím se hynutí, nebo dozrání /jaký je v tom rozdíl/ na tomto stromě, na tomto kříži, který se nazývá povinnost. Je takový každodenní, všední, zbavený zdání hrdinství a mučednictví. A přece právě na něm má kvést, dozrávat, sládnout každé srdce. Bojím se oběti. Je taková cizí dnešnímu smýšlení. A možná by stačilo jen jednou odvážně ochutnat, přijít na chuť oběti za druhého. Asi by mě už nikdy nedokázal nasytit požitek plný egoismu a zklamání.

Stojím na křižovatce mezi zakázaným a povinností, mezi požitkem a obětí. Volím s Tebou, s Tebou vztahuji srdce, oči a ruce ke kříži. Ať to není gesto trpké rezignace, ať to nejsou ruce poraženého, ale ruce vítězné, přijímající, objímající, i když se trochu chvějí.

3. První pád

Jak došlo k tomu pádu? Bylo břemeno příliš těžké? Nebo byly síly příliš vyčerpány? Bylo to nějaké zlomyslné podvrtnutí? Výsledek je stejný: ponížení a bolestné zranění. Tak začala křížová cesta lidstva - prvním pádem našich prarodičů. I má křížová cesta, přeplněná pády, začíná stejně: Trochu jsem podcenil břemeno, trochu jsem přecenil síly, stoupl jsem tam, kam jsem neměl, někdo mě podrazil. Vždy stejný výsledek: ponížení a bolestné zranění.

Bojím se pádu. Nejvíce prvního pádu, protože je příslibem porážky. Největší zrada je zrada první lásky, protože v ní jsou utajené všechny ostatní. A kdybychom měli padnout, kdyby to byl aspoň pád na kolena, do této polohy, ve které člověk dosahuje před Bohem své největší výšky. Mohl bych říci pokorně: felix culpa, šťastný pád, který mě přivádí k tobě! Bojím se ještě více než pádu pomalého sestupu, bolestného svahu, kterému chybí právě ten prvek překvapení, ponížení, bolesti.

Ochraň mne, Pane, před nepozorovatelnou degenerací z nepozornosti. Pád na kolena mne možná zachrání před pádem do hříchu. Zraněný Ježíši, v tomto pádě na kolena, hodném křesťana, Tě prosím o strach. O velký strach před zradou. O strach před bezbolestným nepozorovaným klesáním. Učíš mě, abych svou ruku, i když zraněnou, podal všem, kterým hrozí pád. Abych se sklonil nade všemi, kteří padli na cestě, nalil olej a víno do ran a pomohl vstát.

4. Setkání s Matkou

Kde jsou apoštolové? Pohltila je včerejší noc? Kde jsou ti uzdravení, zázračně nasycení, oddaní posluchači? Nevědí, co se děje s Ním? Kde jsou ti, kteří před čtyřmi dny ho vítali jako krále? Zůstali jen žoldnéři a kati. A zůstala jen Matka. Čeká na této křížovatce. Ti, kteří opravdu milují, umí si najít pravé místo a čas. Nebyla při zázračném proměnění na hoře Tábor, nebyla při triumfu na Květnou neděli. Ale na křížové cestě je! Pravděpodobně se toto setkání odehrálo beze slova. Tam, kde je tak dokonalá jednota srdcí a myslí, odpadá nutnost slova. Stačí přítomnost. Jsem tu s Tebou. Od této chvíle již nesou kříž dva. Ona a On. Je to lehčí, nebo těžší?

Proč s Ježíšem nejnevinnějším je strhávána na tuto křížovou cestu i jeho nevinná Matka? Protiví se to naší navyklé logice: utrpení je trest. Kde je trest, tam byla i vina. Je vidět, že tuto logiku školil více strach, než láska. Toto utrpení není strachem, toto je vykupitelské. Není vnucenou příčinnou souvislostí mezi hříchem a trestem, ale je přijaté dobrovolně. Nejdříve řekla Matka: fiat, staň se vše, co souvisí s mateřstvím a narozením Spasitele. A potom řekl On: fiat, staň se vše, co je spojeno s vykupením i s křížovou cestou i s Matkou na ní. Fiat z Nazareta má svou ozvěnu ve fiat z Getsemane.

Mezi vaše dvě velké bolesti, Ježíši a Maria, vkládám své malicherné trápení, v naději, že přijato dobrovolně mě posvětit. Nemám odvahy říci: chci trpět nevinný. Raději se pokorně modlím: Dej, aby mě utrpení vrátilo k nevinnosti - aspoň kající.

5. Šimonova pomoc

Vrací se člověk domů z vinice. Neví, koho to vedou na popravu. Nepatří ani k jeho nepřátelům, ani k jeho přívržencům. Je jen pozorovatel nestranný, náhodný nezaujatý divák. Tu ho chytí a násilím ho donutí sehnout se pod ten cizí kříž. Vzpírá se. Nedělá to ochotně. Ale oko má přece dobré. Na tom krátkém úseku ke Kalvárii stačí prohlédnout: Toto není zločinec. A uvěřil! Cesta z vinice zkřížila cestu křížovou, splynula s ní a stala se cestou spásy.

Jsem tvůj neochotný Šimon z Cyreny, Pane. Nejedna dobrá skutek, nejednu službu jsem si nechal vynutit. Nejednou mě k němu donutili rodiče, cizí lidé, okolnosti, tradice, strach. A tys to neodmítl, v naději, že se jednou otevřou mé oči. Je mi to líto, že tak pozdě vidím, jaká cesta se mi dostává: ne muset, ale smět Ti sloužit, tak Ti nyní nabízím už nejen rameno, ale konečně i své srdce.

Kdybych měl oči a srdce plné Tebe, snáze bych Tě poznal v každém trpícím. Moje občanská cesta by nekřížovala tak nezúčastněně, pozorovatelsky, neutrálně křížové cesty mých trpících bratří. Vždyť v kom jiném Ty dnes neseš kříž, než v každém trpícím člověku.

6. Veronika

Po sedmibolestné, po neochotné pomoci Šimona, stojí tu v moři zloby, posměchu a rouhání hrdinsky vzdorující malý ostrůvek lásky. Žena se slzami v očích, se soucitem v srdci a s bílým šátkem v ruce. Jak pomoci? Aspoň utřít krev a pot a sliny z tváře. A za tu malou službu dostává odměnu: podobu Kristovu na šátku, krvavý autogram.

Ten soucit nezastaví křížovou cestu. Ten bílý šátek nezmění nic na osudu Krista, ale chyběl by tam strašně. Nedostatek tohoto soucitu by na nás strašně žaloval. A kdo ví! Možná, že nebylo Veroniky, že nebylo soucitu, nebylo šátku. Písmo svaté o tom nic neříká. Možná, že právě ten zahanbující pocit a to žalující prázdné místo vytvořilo tu nádhernou ženskou postavu, pomník lásky a soucitu a dalo mu jméno Veronika.

Jestli to tak bylo a je to místo prázdné, stavím se naň já. Tvá cesta mezi dnešními lidmi není skoupější na rány a plivance. Chci bránit svůj ostrůvek vzdorného soucitu a soucitného vzdoru. Podávám Ti své srdce. Víím, mohlo a mělo by to být častější. Vtiskneš mi v něj svou podobu - na památku? Vlastně dostal jsem ji už dávno, dávno. Při křtu. Ale zašla, je zakryta jinými podobami. Slzami lítosti smývám a vyvolávám tento nezničitelný, nesmazatelný znak, který dříve či později přece vystoupí na povrch, jako důkaz mé věrnosti, anebo abych se přesvědčil o svém zapomenutí a tvém odpuštění. Půjdu ke sv. přijímání. Ten dotyk na mém srdci jako na bílém šátku si ponesu jako čerstvé místo po polibku, jako autogram psaný krví do zápasu se všedním dnem.

7. Druhý pád

Toto místo už jednou zraněno bylo, toto místo už jednou bolelo. Proto, když je znovu zraněno, víc bolí a víc krvácí. Takový je osud opakovaného druhého pádu. Víc bolí a víc krvácí.

Po prvním pádu jakoby člověk zůstal trochu nakloněný, měl blíž k zemi. Je to tajemství lidského srdce, že se osudně vrací ke své zradě... Vždy lehčeji padá, víc se zraňuje, tíž vstává. Lidská slabost mezi opakovacími znaménky. Věrnost je jen jedna jediná, zrada se opakuje, pádů je mnoho. Na čem jsem se to vlastně podvrtnul? Na vlastní slabosti, zapomětливosti, na vlastní nepozornosti. Láska má stejné místo, stejné okolnosti, které jsme už jednou označil svým pádem. A protože se znovu falešně přesvědčuji, že moje zlomená odvaha neshoří v ohni, musíš mě nechat popálit se, zranit.

Můj Ježíši, zraněný podruhé pod křížem, neúnavný v odpouštění, stíhej mou nerozumnost, nedopřej mi odpočinku na bludných cestách. Ať každý nový pád bolí víc a víc. Ať mi to poranění při pádu uzavře vždy nějakou chybnou cestu, aby mi nakonec zůstala jen jedna jediná cesta: k Tobě! Opakuje se pád. Opakuje se odpuštění. Proč se neopakuje dost vroucně i láska? Ty víš? Spiritus promptus est, caro infirma . Duch je ochotný, ale tělo je slabé. Je to jen toto?

8. Plačící ženy

Dav bývá obyčejně bezcitný. Ale stejně v každém se obyčejně najde nějaká ustrašená tlející jiskřička, která se brání uhasnutí. Tady je! Pár žen ze zástupu, které pláče nad Ježíšem, možná ani netuší, proč ho mají ukřižovat. Ale vědí dobře, že je to něčí syn a každá z nich se stává na chvíli jeho matkou, která jde za ním... To jsou slzy matek. "Neplačte nade mnou, ale samy nad sebou a nad svými dětmi!"

Odmítáš tyto slzy, Pane, nepřijímáš je? Neodmítáš. Přijímáš. Ale nepřivlastňuješ si je. Jsou povolány splnit jiné poslání. Jako učitel obracíš tyto vzácné pramínky jiným směrem. Mají zasáhnout a obmýt kořen, z kterého vychází tato křížová cesta a všechny ostatní křížové cesty. Hřích. Hřích, který rozbouřil dějiny až do apokalyptických rozměrů, takže jednou bude potřeba vyzývat hory: padněte na nás, a vršky: přikryjte nás. Neboť, když se toto děje na stromě zeleném, co se bude dít na suchém?

Ty, Pane, dáváš krev. Ode mne ji nežádáš. Já dávám jen slzy. Kající slzy nad hříchy. Svými hříchy i cizími. I když nejsou vidět v očích, rodí se jako vzácná rosa v srdci. Spojeny s tvou přesvatou krví ať ožijí ve mně to, co je suché, hodné ohně. Ty jsi vinný kmen. Já jsem ratolest. Tyto slzy jsou znakem, že ratolest ještě žije.

9. Třetí pád

Kalvárie se blíží. Kříž je vždy těžší. Sil je stále méně. Přesto tento třetí, nejbolestnější pád. Je vůbec ještě možno povstat a donést to břemeno až tam na horu?

Kdo vystihne, Ježíši, lidskou náklonnost padat a tvou náklonnost odpouštět? Padlým andělům jsi nedal možnost napravit svou zradu. Ta byla neodvolatelná. Jidáš zradil jen jednou. A jen svým zoufalstvím si uzavřel cestu k odpuštění. Jen Petr, Petr zapírá třikrát, jako Ty třikrát padáš, a třikrát bázlivě vyznává svou lásku a nakonec ji dosvědčí - martyr - svědek, tak jako Ty, na kříži. Kdyby moje bída uměla padnout jen třikrát! Ale když žádáš, aby lidé lidem odpustili sedmasedmdesátkrát, kde jsou hranice tvého odpuštění?

Pane, nedej mi neuvěřit, že je možné s Tebou každé břemeno ještě zdvihnout a donést až do konce. Pane, dej, aby mých povstání bylo tolik, kolik bude mých pádů, abych nepovstal o jedenkrát méně, než jsme padl! A když už budu nakloněn, ať jsem nakloněn k Tobě a můj poslední pád ať je pádem do tvého náručí.

10. Šaty

Co je možno ještě přidat k tomu, co bylo dosud? Co může ještě ztratit ten, který ztratil všechno a neměl po celý život kam složit hlavu? Poslední hmotný majetek, oděv. A ten ani zdaleka není jen hmotným majetkem. Souvisí trochu újeji s člověkem, chrání jeho důstojnost, když je odsouzen na smrt. Jaký smysl má toto potupení? Nešlo tu jen o zisk. Oděv po člověku odsouzeném na smrt je velmi málo vábivá kořist i pro kata.

Mezi každým zlomkem tvého utrpení a zlomkem mé bídy je jakási tajemná souvislost. Co odpykáváš v tomto svém potupení? Není těžké si to domyslet. Což není každé veřejné obnažování se člověka - kromě nevinných a mrtvých - jakýmsi dobrovolným ponižováním? Oděv a oblékání nepatří jen k estetické a hygienické stránce člověka, ale vytváří i jeho mravní podobu. Alespoň u toho, kdo se neohlíží ke svému živočišnému původu, aby ospravedlňoval své živočišné pudy, ale dívá se dopředu, k výšce synů Božích, aby posilnil povolání svého těla stát se chrámem Božím.

Oděv, kterého jsi zbavený a který utkala s takovou láskou tvá Matka, mi připomíná jiný šat, který mi s takovou látkou dala jiná matka, Církev sv., na cestu při křtu sv. "Přijmi tento bílý šat a dones jej neposkvřený až před soudnou stolicí Boží!" Ať mi přiroste můj oděv k srdci i k duši. Ať pocítím trochu trpkosti v každém svém nápoji a pokrmu, abych našel ve všem správnou míru a nepodlehł tomu pohledu nazpět ke svému živočišnému původu.

11. Kalvárie

Kalvárie. Tři kříže. Tři jámy. Připravili jsme ti špatné lůžko: tvrdý kmen stromu. Nepříjemnou podušku jsme Ti podložili pod hlavu: trnovou korunu. Není už kam jít. Nohy jsou přibity. Náručí rozepjaté do největšího úhlu, na věčné objetí, neboť je nás mnoho, kteří budeme hledat útočiště v tomto objetí. Ruce jsou přibité, aby se už nemohly nikdy, nikdy zavřít.

Toto je míra, kterou se měří láska: kříž, šířka, hloubka, výška, Všichni lidé, všechny propasti, všechny výšky. Jaký text to píšeš do této bolestné osnovy? "Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí!" Tedy Tys nejen hlásal, že je třeba milovat nepřátele. Ty uzavíráš svou lekci tímto krvavým svědectvím. Ale mám i já právo se utíkat k této modlitbě? Opravdu nevím, co činím, když hřeším? Nebo to jen tvá dobrota hledá za každou cenu pro mě ospravedlnění v hlubinách nevědomosti?

Možná opravdu nevím, neuvědomuji si, co činím, když hřeším. I když se bojím, přece bych raději našel ospravedlnění v uvědomělé lásce, než v neuvědomělé zlobě. Pomůžeš mi?

12. Umírání

Kristus vystoupil na katedru, na oltář. Zástup se roztřídil, ustálil, vykrytalizoval. Středem je On. Nejbližší je nevinnost a kajícnost. Potom žoldněři, nenávist, zvědavost, lhostejnost, nevědomost.

Vím dobře, kam patřím já, kde je moje místo. Ale co si mám nyní vybrat a odnést z této přebohaté, soustředěné tříhodinové lekce na kříži? Není pro mě jiného středu kromě kříže, průsečíku mých věčných a časných zájmů? Nebo jsi neřekl: Až budu povýšen, potáhnu všechno k sobě? Ať tedy tato přitažlivost překoná všechny ostatní. A ať všechny, ke kterým jsem přitahován, najdu v Tobě. Není možné myslet na něco jiného, když Kristus umírá.

Vlastně je to možné, bohužel. Ale nemělo by to být. Při každé mši sv. se obětuje, umírá a já dokážu přitom být roztržitý a lhostejný. A to

mne přesunuje ze středu, z té skupiny věrných, mezi lhotejné, kteří odcházejí nedotknutí a s prázdným srdcem. Pohanský setník, drsný voják, vyznává: Opravdu, toto byl Boží Syn! On věděl. Já vím. Zde se sice slunce nezatmívá, země se netřese, skály nepukají, hroby se neotvírají. Ale Pán umírá. Možná si uvědomím až potom: toto byla oběť, Kalvárie. Proč tento nešťastný minulý čas? Proč to opožděné, lítostivé vyznání, až když jsme něco zameškali, ztratili? Ne: to byla pravda, ale: to je oběť Pána. I já jsem tady, ve středu duší i srdcem. Ne divák, ale účastník, s poluobětující. Přináším Ti svou nestálou mysl a vůli. Tady spustím kotvy!

13. Na klíně Matky

Ježíš už netrpí. Ale křížová cesta ještě nekončí. Ta úloha dokončit, doplnit utrpení Kristovo, připadá jeho Matce. Ona začínala, ona dokončuje. Nejtrpčím údělem pro smrtelníky je přežít své drahé. Dolorosa - skloněná nad svým sladkým břemenem, mlčky, jako vždy - dívá se na tento nedokončený součet, cenu za naše vykoupení. Před časem jakási neznámá žena ze zástupu volala: "Blahoslavený život, který tě nosil, a prsy, které tě kojili." Dokázala by nyní před ní opakovat své blahorečení?

Z kterékoliv strany se blížím ke Kristu, ať je to od Betléma - Magnificat, ať od Nazareta- práce, ať od Kalvárie- utrpení, vždy potkávám Marii. Ne jako překážku, ale jako bránu. A jsem rád, že k Božskému Srdci Ježíšovu se jde přes předsín, přes lidské srdce Panny Marie. A v této předsíni se rozhoduje o osudu našich proseb. Vždyť, kdo má větší, silnější argument v rukou než tato Sedmibolestná. Pět ran Kristových a svých sedm mečů a nevyslovená slova ženy ze Starého zákona před Davidem: Když už jsem toto ztratila, ať nezahynou alespoň ti druzí, které jsem dostala pod jeho ochranu pod křížem!

Při tomto zastavení se učím důvěře, z které se zrodila neuvěřitelně odvážná modlitba: Rozpomeň se, ó nejlaskavější Panno Maria, že nikdy nebylo slýcháno, že bys koho byla opustila...

14. Hrob

Kromě hříchu všechno přijal Pán Ježíš z našeho života. Všechny varianty slavné i neslavné, včetně jesliček a hrobu. Vždy věrný svému stylu: V cizím se narodil, v cizím je pochovaný. Tělo Ježíšovo odpočívá v novém hrobě, vytesaném z kamene, ve kterém ještě nikdo neodpočíval. Jako zrnko v brázdě, které má zítra vyrůst.

Myslím přitom na tvé nejsvětější tělo, živé, které přijímám při sv. přijímání. Ale nechci své srdce přirovnat k hrobu, zvláště ne tomu farizejskému, zvenčí obílenému a uvnitř plnému nečistoty. Jedině v tom, že je nové, čisté a že v něm není nikdo kromě Tebe. Zříkám se tvrdosti kamene. A nabízím Ti své srdce jako čerstvou brázdou, všechnu živnou půdu mých vlastností, abys vyrostl a žil a bylo Tě cítit ze všech mých myšlenek, slov a skutků.

Myslím přitom na vlastní hrob. Nevím, kde mě čeká a kdy, ale vím, že dnes jsem k němu blíže než včera. Jak vykonám tento nejdůležitější čin svého života, jak zahraji tento neopakovatelný jedinečný akt svého života, když se v něm necvičím a když se na něj nepřipravuji? Dobrý život je nejlepší přípravou na dobrou smrt. A tvé nejsvětější tělo a krev, které přijímám, jsou zárukou mého vzkříšení. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, bude žít navěky.